Mit súg nekem a betlehem?

Rozmán László

Minden évben a karácsonyfa alá odateszünk egy kis széthajtható betlehemet. Olyan, mint egy kicsinyke hármas oltár. Egyszerű nagyon, a vászonra festett figurák alkotói stílusa, az alakok elrendezése, kompozíciója az ikonok letisztult egyszerűségét idézi, melyben nagyszerűségük is rejlik. A kis betlehemről minden évben eszembe jut, hogy kitől kaptam. Idén már a második karácsony lesz, hogy kissé szomorú dolgokat is fog mesélni az aprócska szentély. Bár azt is tudom, hogy a szomorkás árnyalatban a derű is ott fog bujkálni. Mint annak életében, akitől kaptam. Atyai jó barátom volt, a szó igazi, nemes értelmében. Fogékony kamaszkorom kezdetén került körzeti orvosnak a falunkba. Ősöreg Mercédesszel járt, mely többször volt rossz, mint jó, de mégis mosollyal tekintett a világra. Édesanyám orvos írnok volt mellette, így gyakran betért hozzánk, s észrevétlenül lettünk barátok. Csodáltam széles műveltségét, tájékozottságát a régészet, matematika, csillagászat, irodalom és még jó ég tudja, hány területen, s tanultam tőle azt, hogy miként kell az emberekhez mosolyogva viszonyulni. A fásult boltos kisasszonyhoz és a rendelőbe betérő cigányasszonyhoz egyaránt. Nagyanyám temetésén kezet csókolt édesanyámnak, mikor a részvétét kifejezte, s úgy mosolygott, hogy nem lehetett nem hinni abban, amiben ő hitt. Orvosolt éjjel és nappal, ügyeleti időtől függetlenül ment, ha hívták. Közben kutatott bronzkori kardot, varázslatos köveket, melyek vizsgálatáért nem restellt a Központi Fizikai Kutatóintézetig is elmenni. Egy őskori portrét ábrázoló – félig torzó – kövéről készült fotóját vásznon megjelenítve, bekeretezve kaptam meg tőle. Most is ott lóg a falon. Megértünk kedves történeteket, alkalmakat. 1997-ben meglepetésként rögzítette az általam rendezett és tanítványaimmal együtt előadott József Attila jubileumi műsort, melyet azonnal az előadás után átadott. Nekem nem volt erre gondom, neki igen. A már említett Mercédesz kapcsán jópofa történetet mesélt. Akkor volt új az M7-es autópálya. Budapestről jött hazafelé, mikor érzékelte, hogy bizony terelik el a forgalmat, majd előtte mégis felnyitják a többiek előtt lezárt sorompót. Vígan autózott tovább a Mercivel, immár a forgalomtól nem zavartatva. A lezárás másik végén aztán számon kérték rajta, hogy mit keresett a lezárt útszakaszon, amit persze egy fontos elvtárs érkezése miatt kellett megtenni. Mosolyogva vágta ki magát a helyzetből, és jött tovább. Arról nem tehetett, hogy a rend akkori őreinek szemében ilyen hatalommal bírt egy régi Merci kopott emblémája…

Volt olyan, hogy gombázni mentünk együtt, de, hogy hol nő a falu határában a végtelenül finom, óriás pöfeteggomba, azt nem árulta el. Az igazsághoz azért hozzátartozik, hogy nem is kérdeztem, hisz bizonyos körökben a gombalelőhelyekről csakúgy nem beszélünk, mint az esetleges „hódításokról”…

Aztán nagyon munkás évekbe temetkeztünk mindketten. Ő már lassan felnőtté váló gyermekeiről gondoskodott minden energiájával, én apró csemetéimet terelgettem. Ha bárhol találkoztunk, mindig összeölelkeztünk, és ott tudtuk folytatni a beszélgetést, ahol esetleg egy évvel korábban abbahagytuk. Egyszer ’56-ról is mesélt. Budapesten élték át az eseményeket, s az ő szájából igaznak hiszem a Dunán átlövöldöző orosz kiskatonát, aki mutogatott a folyóra, hogy Szuez, Szuez.

Egy emlékezetes alkalommal interjút készítettem vele – mint később kiderült, az utolsót. A Vas Megyei Közgyűlés kitüntetését vette át, Shakespeare 66. szonettjével a zsebében, saját bevallása szerint, hogy el ne „szálljon” az agya. Ő ezeket a sorokat idézte belőle: „*Fáradt vagyok, ringass el, ó, halál: / Az érdem itt koldusnak született / És hitvány Semmiségre pompa vár…*” (Szabó Lőrinc fordítása). Nemsokára elringatták… Egy szép nyári nap estéjén a megdöbbenéstől alig hallható hangon közölte édesanyám a halálhírét. Infarktust kapott, kollégái órákig küzdöttek az életéért, sajnos hiába. A napnyugta hivatalos óra, perc szerinti idején állt meg a szíve. Sokan köszöntünk el tőle, az emlékére rendezett összejövetelen tele volt a falu kultúrháza. A celldömölki lapban nekem jutott a szomorú tisztesség, hogy megemlékezhettem róla, s akkor is, most is azt érzem, hogy Gáborra gondolva nem azért kell szomorkodnunk, mert elment, hanem annak kell örülni, hogy értünk megszületett, dolgozott, élt. És ezt a mosolyt érzem én mindig, ha a kis betlehemre nézek. Őrzi keze nyomát, küzdelmes, de mégis derűs és tartalmas életét. Bebizonyítja, hogy lehet bármilyen kerge is a világ, a mosolynak, a kedvességnek köszönhetően az év minden napján a karácsonyi hit, béke és szeretet árad ránk, ha akarjuk, ha teszünk érte.